

PATVIRTINTA

Vilniaus miesto savivaldybės
administracijos direktoriaus

2020 - 05-28

įsakymu Nr. 30-1203/20

REKOMENDACIJOS DĖL KRIZIŲ VALDYMO VILNIAUS MIESTO IKIMOKYKLINIO IR BENDROJO UGDYMO ĮSTAIGOSE

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Rekomendacijos dėl krizių valdymo Vilniaus miesto ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose (toliau – Rekomendacijos) nustato krizių valdymo Ugdymo įstaigos komandos (toliau – Ugdymo įstaigos komandos) sudarymą, darbo organizavimą ir bendradarbiavimą su Ugdymo įstaigos vaiko gerovės komisija (toliau – VGK), Savivaldybės administracija ir esant poreikiui psichologinės pagalbos teikėju (Vilniaus pedagogine psichologine tarnyba (toliau – PPT) ar kt.) krizės ugdymo įstaigoje metu.

2. Krizių valdymo tikslas:

2.1. užtikrinti krizės paveiktiems bendruomenės nariams reikiamos pagalbos teikimą;

2.2. užtikrinti, kad ugdymo procesas ugdymo įstaigoje kuo greičiau grįžtų prie įprastos tvarkos.

3. Krizių valdymo ugdymo įstaigoje koordinatoriai, organizatoriai ir vykdytojai yra Ugdymo įstaigos komanda, kuri bendradarbiauja su VGK, su pasirinktu psichologinės pagalbos teikėju (PPT) ar kt.), Savivaldybės administracija, o prireikus ir kitomis švietimo ir sveikatos sistemos įstaigomis.

4. Šiose Rekomendacijose vartojamos sąvokos:

4.1. **krizinė situacija** – situacija, kurią lydi didelis nerimas, įtampa, grėsmė, nesaugumas, pavojus, pasimetimas ir kt.;

4.2. **krizė ugdymo įstaigoje** – netikėtas ir/ar pavojingas įvykis, sutrikdantis įprastą bendruomenės ar atskirų jos narių veiklą, emociškai sukrečiantis visą ar didesnę ugdymo įstaigos bendruomenės dalį. Krizinių situacijų pavyzdžiai: mokinio ar bendruomenės nario savižudybė, kita komplikauta netektis: bendruomenės nario mirtis dėl nelaimingo atsitikimo ar ligos, nelaimingas atsitikimas, susijęs su mirties grėsme mokykloje, susišaudymas ugdymo įstaigoje, gaisras mokykloje, įkaitų paėmimas, bendruomenės nario dingimas ir kt.;

4.3. **krizės valdymas Ugdymo įstaigoje** – koordinuoti veiksmai, kuriuos atlieka Ugdymo įstaigos komanda pasitelkus VGK, esant būtinybei psichologinės pagalbos teikėją (PPT ar kt.) ir Savivaldybės administraciją, siekiant įveikti krizės sukeltas pasekmes ir teikti Ugdymo įstaigos bendruomenei veiksmingą pagalbą;

4.4. **krizių valdymo komanda Ugdymo įstaigoje** – nuolat veikianti krizių valdymą vykdanči komanda, kurią sudaro administracijos, švietimo pagalbos specialistų, mokytojų ar auklėtojų atstovai, turintys krizės valdymui reikiamų gebėjimų;

4.5. **krizės valdymo koordinatorius** – paskirtas ugdymo įstaigos krizių komandos vadovas arba jo deleguotas žmogus, kuris koordinuoja krizės valdymą Ugdymo įstaigoje ir bendradarbiauja su Vilniaus

miesto savivaldybės administracijos, o prireikus ir su psichologinės pagalbos teikėjo įstaigos koordinatoriais. Ugdymo įstaigos koordinatoriumi turi būti skiriamas asmuo, turintis tinkamą kvalifikaciją krizinei situacijai įvertinti ir koordinuoti;

4.6. **savižudybės grėsmė** – situacija, kai yra identifikuojamas asmuo, turintis ketinimų nusižudyti;

4.7. **savižudybės krizės prevencija** – veiksmai, kuriuos atlieka ugdymo įstaigos administracija kartu su ugdymo įstaigos psichologu ir socialiniu pedagogu siekdami suteikti reikiamą pagalbą ir užkirsti kelią asmens savižudybei.

II SKYRIUS

KRIZIŲ VALDYMO UGDYMO ĮSTAIGOJE ORGANIZAVIMAS

5. Krizės valdymą Ugdymo įstaigoje organizuoja **Ugdymo įstaigos komanda**:

5.1. Ugdymo įstaigos komandos sudėtį tvirtina Ugdymo įstaigos vadovas. Komandą sudaro 5–7 nariai. Komandos vadovas yra Ugdymo įstaigos direktorius, jam negalint atlikti savo funkcijų – jo pavaduotojas (toliau – Komandos vadovas). Ugdymo įstaigos komandą sudaro: Ugdymo įstaigos komandos vadovas, narys, atsakingas už psichologinės pagalbos organizavimą ir teikimą, narys, atsakingas už komunikaciją, narys, atsakingas už saugumą, ir narys, atsakingas už pirmosios medicininės pagalbos organizavimą. Priklausomai nuo Ugdymo įstaigos dydžio ir resursų vienai funkcijai atlikti gali būti skiriami keli Ugdymo įstaigos komandos nariai arba vienam Ugdymo įstaigos komandos nariui skiriamos atlikti kelios funkcijos. Ugdymo įstaigos komandos vadovo, nario, atsakingo už psichologinės pagalbos organizavimą ir teikimą, bei nario, atsakingo už komunikaciją, funkcijas turi atlikti skirtingi asmenys;

5.2. Ugdymo įstaigos komandos paskirtis krizės metu: įveikti krizės sukeltas problemas, užtikrinti bendruomenei veiksmingos pagalbos teikimą, atkurti įprastą veiklą ugdymo įstaigoje;

5.3. Ugdymo įstaigos komandos funkcijos krizės metu:

5.3.1. nedelsiant įvertinti krizės aplinkybes;

5.3.2. bendradarbiaujant su VGK nustatyti Ugdymo įstaigos komandos darbo organizavimo tvarką, pasiskirstyti funkcijomis, parengti preliminarų krizės valdymo ugdymo įstaigoje planą ir kt.;

5.3.3. informuoti ugdymo įstaigos steigėją ir psichologinės pagalbos teikėją (-us) apie krizinę situaciją, o prireikus kreiptis į psichologinės pagalbos teikėją (-us) dėl pagalbos;

5.3.4. su psichologinės pagalbos teikėju (jei yra pasitelktas) peržiūrėti preliminarų krizės valdymo veiksmų planą pritaikant jį esamai krizės situacijai ir įvertinti Ugdymo įstaigos turimus vidinius psichologinei pagalbai reikalingus resursus;

5.3.4. parengtą krizės valdymo ugdymo įstaigoje planą ne vėliau kaip per 12 valandų nuo krizės identifikavimo pateikti Savivaldybės krizės valdymo koordinatoriui;

5.4. plane turi būti numatomi šie veiksmai:

5.4.1. kreiptis pagalbos į teritorinės policijos įstaigą, medicinos įstaigas, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybą prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Vilniaus miesto vaiko teisių apsaugos skyrių ir kitas institucijas (pagal poreikius);

5.4.2. parengti informaciją apie krizę ugdymo įstaigos bendruomenei ir/ar žiniasklaidai:

5.4.2.1. pateikti informaciją įstaigai apie įvykį (pvz., per visuotinį bendruomenės narių susirinkimą, elektroninį dienyną, SMS žinutes, elektroniniu paštu, skambučiais tėvams ir pan.);

5.4.2.2. rengiant pranešimus ugdymo įstaigos bendruomenei pateikti tik patvirtintus faktus ir informuoti apie priimtus sprendimus prevencijai ir intervencijai;

5.4.2.3. pranešimus, interviu ir komentarus apie krizinę situaciją ugdymo įstaigos teikti žiniasklaidai suderinus su Vilniaus miesto savivaldybės administracijos ugdymo įstaigą kuruojančiu skyriumi bei Rinkodaros ir komunikacijos skyriumi;

5.4.3. nustatyti ugdymo įstaigos bendruomenės grupes ar asmenis, kuriems reikalinga psichologinė, socialinė pedagoginė, socialinė ar kita pagalba, ir ją organizuoti;

5.4.4. konsultuoti bendruomenės narius individualiai ar grupėmis;

5.4.5. rengti pokalbius su ugdytiniais;

5.4.6. atlikti kitus reikiamus veiksmus;

5.5. Ugdymo įstaigos komanda, Savivaldybės administracijos bei psichologinę pagalbą teikiančios įstaigos (jei į ją buvo kreiptasi) koordinatoriai nuolat stebi, renka informaciją, vertina krizės valdymo procesą, prireikus koreguoja krizės valdymo ugdymo įstaigosveiksmų planą (1 priedas);

5.6. Ugdymo įstaigos komanda, įgyvendinus krizės valdymo ugdymo įstaigos numatytus veiksmus, įvertina krizės valdymo veiksmų sėkmingumą ir priima reikiamus sprendimus:

5.6.1. aptaria krizės įveiką;

5.6.2. sustabdo krizės valdymo ugdymo įstaigoje aktyvius veiksmus;

5.6.3. per 5 darbo dienas nuo krizės įveikos informuoja Vilniaus miesto savivaldybės administracijos ugdymo įstaigą kuruojančią skyrių apie krizės įveiką ir rezultatus;

5.6.4. užpildo krizės valdymo ugdymo įstaigoje ataskaitą ir ją pateikia Vilniaus miesto savivaldybės administracijos ugdymo įstaigą kuruojančiam skyriui (2 priedas);

5.6.5. baigus aktyvius veiksmus 1–2 mėnesius tęsia rizikos grupės asmenų stebėjimą ir vertina situaciją bendruomenėje;

5.7. krizės paveiktos aukos ir jų artimieji informuojami apie psichologinės pagalbos galimybes, motyvuojami ir nukreipiami pagalbai;

5.8. Ugdymo įstaigos komanda kartu su VGK numato krizių prevencijos renginių organizavimą ugdymo įstaigos bendruomenėje;

5.9. ugdymo įstaigos krizių valdymo komanda koordinuoja periodinį (kasmetinį) visų bendruomenės narių (pedagogų, kitų mokyklos darbuotojų, mokinių ir jų tėvų/globėjų) krizių valdymo žinių atnaujinimą.

6. PPT vaidmuo valdant krizinę situaciją ugdymo įstaigoje (kai Ugdymo įstaigos komanda kreipiasi dėl psichologinės pagalbos teikimo krizės įveikimui):

6.1. PPT koordinatorius ir specialistai kartu su ugdymo įstaigos koordinatoriumi aptaria psichologinės pagalbos poreikį:

6.1.1. konsultuoja Ugdymo įstaigos komandą dėl krizės įveikos proceso, aptaria esamus resursus;

6.1.2. esant būtinybei teikia pagalbą pačioje ugdymo įstaigoje: prisideda prie veiksmų plano sudarymo ir veiksmų koordinavimo, informacijos parengimo bendruomenei ir žiniasklaidai, psichologinės pagalbos teikimo bendruomenei;

6.2. po aktyvaus dalyvavimo krizinio įvykio valdyme:

6.2.1. aptaria krizės įveiką ugdymo įstaigoje, konsultuoja ją dėl priemonių, kurias reikėtų įgyvendinti tobulinant krizių prevenciją ugdymo įstaigoje;

6.2.2. organizuoja emocinę paramą specialistams, teikusiems pagalbą ugdymo įstaigos bendruomenei;

6.3. sudaro jungtinę ugdymo įstaigos psichologų krizių įveikos grupę (toliau – Jungtinė grupė), kurią tvirtina Savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu:

6.3.1. telkia Jungtinės grupės specialistus pagalbos ugdymo įstaigoje veiksmams;

6.3.2. koordinuoja Jungtinės grupės narių teikiamą pagalbą ugdymo įstaigoje įvykus krizei;

6.3.3. veda Jungtinės grupės supervizijas krizių valdymo temomis;

6.4. vykdamas intervenciją ir postvenciją, vadovaujasi Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2018 m. kovo 8 d. įsakymu Nr. V-229 „Dėl Rekomendacijų dėl krizių valdymo patvirtinimo“ bei metodine medžiaga mokyklų krizių valdymo komandoms „Krizių valdymas mokyklose“.

7. Savivaldybės administracijos vaidmuo valdant krizines situacijas:

7.1. Administracijos direktoriaus įsakymu sudaroma Savivaldybės krizių valdymo komanda (Savivaldybės komanda) iš Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Bendrojo ugdymo, Ikimokyklinio ugdymo, Tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinavimo, Sveikatos apsaugos ir Rinkodaros ir komunikacijos skyriaus specialistų. Vienas iš specialistų Administracijos direktoriaus įsakymu skiriamas Savivaldybės krizių valdymo komandos koordinatoriumi (toliau – Savivaldybės koordinatorius);

7.2. Administracijos direktoriaus įsakymu tvirtinamas jungtinės mokyklų psichologų krizių įveikos grupės sąrašas, kuris teikiamas PPT siūlymu;

7.3. padeda/tarpininkauja krizės įveikos komandos koordinatoriui bendrauti su trečiosiomis šalimis (kitomis įvykiu besidominčiomis institucijomis, žiniasklaida, sveikatos apsaugos įstaigomis, nevyriausybinėmis organizacijomis ir pan.);

7.4. padeda įveikti grėsmes ir sunkumus iš išorės, kurie gali apsunkinti krizės įveiką ugdymo įstaigoje, ypač tais atvejais, kai yra renkama informacija apie pagalbos teikimo eigą (pvz., perdėtas žiniasklaidos ir trečiųjų šalių kišimasis į krizės valdymo procesą; perteklinis informacijos dalijimasis įvairiomis formomis įskaitant ir socialinėje elektroninėje erdvėje);

7.5. koordinuoja teikiamą informaciją žiniasklaidai apie krizinę situaciją ir jos įveiką;

7.6. Savivaldybės koordinatorius stebi, vertina, inicijuoja krizių prevencijos priemonių įgyvendinimą Vilniaus ugdymo įstaigose. Kai krizė plečiasi ir/ar reikalinga papildoma pagalba, Savivaldybės administracijos Bendrojo ugdymo skyriaus ir Ikimokyklinio ugdymo skyriaus specialistas kreipiasi į kitas kompetentingas institucijas dėl pagalbos;

7.7. Savivaldybės administracijos Bendrojo ugdymo skyrius arba Ikimokyklinio ugdymo skyrius priima Įstaigos komandos ataskaitą apie krizių valdymo veiksmus. Ataskaita pateikiama ne vėliau nei per 5 darbo dienas po to, kai atlikti aktyvūs krizės valdymo veiksmai (2 priedas).

III SKYRIUS SAVIŽUDYBĖS KRIZĖS PREVENCIJA

8. Bet kuris ugdymo įstaigos darbuotojas, sužinojęs apie mokinio, auklėtinio ar kito bendruomenės nario ketinimą nusižudyti ar mintis apie savižudybę, turi informuoti ugdymo įstaigos psichologą arba jo nesant mokyklos socialinį pedagogą. Nesant šių specialistų Ugdymo įstaigoje, informuojamas Ugdymo įstaigos komandos vadovas arba VGK pirmininkas.

9. Ugdymo įstaigos komandos vadovas įvertina situaciją ir organizuoja tolesnę pagalbą, veiksmus suderindamas su VGK pirmininku.

10. Kai įtariama, kad mokinys ketina nusižudyti, nedelsiant informuojami jo tėvai/globėjai ir tolesnis pagalbos teikimas derinamas su jais. Prireikus informuojamas Savivaldybės administracijos Tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinavimo skyrius ir derinami veiksmai vaiko saugumui užtikrinti.

11. Esant savižudybės krizei, tęstinę pagalbą teikia psichikos sveikatos specialistai.

12. Apie kitų įstaigos bendruomenės narių informavimą po mokinio savižudybės krizės ir jo įtraukimą į pagalbos procesą sprendžia įstaigos Krizių komanda kartu su mokiniu ir jo tėvais/globėjais.

13. Mokinio tėvams/globėjams atsisakius pagalbos mokiniui ar auklėtiniui, esančiam savižudybės krizėje, įstaigos krizių komanda apie tokį atvejį informuoja Savivaldybės administracijos Tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinavimo skyrių.

IV SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

14. Ugdymo įstaigos turi parengti krizių valdymo įstaigoje tvarką remdamosi šiomis Rekomendacijomis.

15. Visi pagalbą krizinėje situacijoje ugdymo įstaigai teikę specialistai turi laikytis konfidencialumo, gauti ir teikti informaciją tiek, kiek būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, nepažeidžiant vaiko teisių ir teisėtų interesų.

16. Skundų nagrinėjimo tvarka:

16.1. skundai teikiami Administracijos direktoriui arba Savivaldybės krizės valdymo komandai;

16.2. gavus skundą per 3 darbo dienas sudaroma komisija skundai nagrinėti;

16.3. skundai nagrinėjami teisės aktų nustatyta tvarka.
